

Раде Танасијевић

ТЕНИСКИ ЛАКАТ

Зоран Ивановић Мачак, има тениски лакат.

– Одакле Мачку тениски лакат? Никад није играо тенис, чак никад није држао рекет у руци – чуди се Васа Игњатовић, Мачков најбољи друг. Ево одакле. Тог дана, Зоран Ивановић Мачак с највећом могућом концентрацијом затезао је кило-кључем главу мотора на неком старом урсусу. При сваком затезању чуло се оно уобичајено: Кврц! Кврц! Кврц! А онда, при затезној сили од 12 килопонда, чуло се: Квррррц! Али не у глави кључа, већ у Мачковом лакту.

– Јаооо! – врисну Мачак. Будући достојанствен, не хтеде да кука, ту у дворишту, да га чује читав крај, већ носећи десну у левој руци отрча у кућу, и ту, на срећу, нађе отворену флашу ракије.

– Ништа страшно, чика Зоране – рече му млади лекар у здравственој станици. – Болна повреда лакта, позната као тениски лакат. Тако је названа јер најчешће од ње пате тенисери.

– Значи ли то да ћу морати да пропустим Отворено првенство Аустралије? – забринато ће Мачак.

– Повреда ће се сама повући, прописаћу вам једну маст, избегавајте физички посао. Иначе, чиме се ви бавите?

– Иначе, ја сам интелектуалац. Седим у великој фотељи испод абажура лампе, читам књиге и пијем чај – шалио се Мачак као и увек у време кад му време није, или је баш тако замишљао интелектуалца.

Одједном, преко ноћи, у Мачковој радионици уместо слика голишавих лепотица ослоњених о блиставе каросерије камиона, мерцедеса, волвоа, макова и камаза, зидове су красили ликови Ђоковића, Федерера, Мареја, Надала.

– Камо оне лепе сликице? – пита Васа.

Мачак би само палац забацио преко рамена, и славодобитно рекао:
– Колеге!

Тако је завршена још једна тениска каријера. Никада више неће изаћи на шљаку Ролан Гароса нити на траву Вимблдона.

Ех, ви зајеванти, подсмевачи без мере. Уосталом, шта ви знате о моторима са унутрашњим сагоревањем? Не разликујете кило-кључ од пајсера. Бити добар у свом послу, бити најбољи. Држати невидљиви пехар у витрини међу одбаченим деловима аутомобилских мотора. Понекад пуцвалом обрисати прашину са пехара. И вратити га на старо место између карбуратора и кутије графитне масти. Бити остарели шампион, значи испунити кубатуру собе беспрекорним сећањем.

ГОВОР

Посвећено Славку Минићу и мом оцу Славку Танасијевићу

Деда Љубоје Ранковић се јутрос осећа лоше. Гуши га, боле га руке.

– И овде. Ево баш овде, по средини грудне кости боде ме неки шиљак изнутра. Добро је да није срце. Јер срце је на левој страни – жали се деда Љубоје свом унуку Слободану Тилином.

У таква јутра, деда Љубоје облачи стајаће одело, избријава се, јер деда Љубоје беше уредан и чист старчић. Само два пута беше затечен необријан и запуштен, са брадом од три дана, 1948. године, када су изнебуха донели Резолуцију Инфорбироа, и оне шездесетшесте године, кад сменише са власти његовог блиског рођака Александра Леку Ранковића, тад као да га је неко ударио заворњем по глави. У торбицу ставља флашу препеченице заптивене патрљком комиљке и креће пут центра Дражевца, у здравствену станицу. Али шта ће код лекара? Ово су врло озбиљне ствари. Зато он улази у једину стамбену зграду у селу, и пред вратима на којима пише МИНИЋ, подиже свој закривљени дренав штап. Куц! Куц! Отварају се врата. На вратима Вета, супруга нашег наставника српског језика и књижевности Славка Минића, у читавом крају познатијег као Славко Црногорац.

– Славкооо, о Славко, види ко нам је дошао – веселим гласом јавља Вета.

– А, да ко је овако рано? Има ли 10 сати? – у пругастој пицами, из собе се помаља Славко Минић.

– Љубојеее! Наш деда Љубоје! – грли се Славко са Љубојем и поседа га за сто у кујни, а одмах затим преображеним, строгим гласом, наређује супрузи:

– Вета, вамо де ракију, кафу, ратлук. Брзо!

– Не смем алкохол, Славко. Убранили ми доктори – жалостиво ће деда Љубоје.

– А, вино? Бар чашу. Црногорски вранац.

– Вино може – пристаје Љубоје.

– Славко, узми ову ракију!

– Фала. Не треба, деда Љубоје. Ја то слабо користим. Једино ако неко дође да имам у кући – смеје се шиштавим, заразним смехом Славко Минић.

– Него, слушај, Славко! Ово су озбиљне ствари. И сам знаш да неколико последњих година кубурим са здрављем. Почне да ме дави, па ме пусти. Тако се може једном и умрети. Смртни смо људи. Па сам дошћ да те опет подсетим на онај говор што си ми обећћ да ћеш да читаш над мојом раком. Докле си стигћ и како напредујеш? Јер они моји Ранковићи, знам их у душу, доћи ће да се наједу овчијег печења и напију ракије, закопаће ме као неко марвинче, а неће о мени знати ни реч да бекну.

– Ма далеко си ти од тога, деда Љубоје. Скоро да сам завршио. Још неколико реченица да изгланцам. И то је.

– Ти си наставник српског и Црногорац. Вама то иде за руком. Једном сам слушћ твој говор (камен би заплакћ), мада знам да је покојник био највећа рђа међу Србима. И молим те, додај да сам био скроман, и да се као Лекин рођак нисам ничим овајдио, него сам гледћ свој поса.

Те године често је деда Љубоје свраћао код Славка Минића, и код лекара. Тамо је добијао лекиће величине дрикера.

– И на материјалу штеде.

Једног дана, у неуобичајено време, бану Љубоје код Славка и Вете.

– Којим добром, ћед Љубоје? – досећа се Славко.

– Богами, Љубоје, ви баш изгледате добро. Као да вам није ништа – храбри га Вета.

– Па, и није ми ништа. Не гуши ме, лепо се осећам. Али прошле ноћи усним сан. Покојни отац иде ка нашој кући и носи бразду на рамену. А то значи само једно.

– ШТА!!! повикаше углас Славко и Вета.

– Дошао је по мене.

– Ма не може бити. Сан је лажа, а Бог је истина. То је само ружан сан.

– А, не. Него ти онај говор завршавај већ једном. Немој после на брзину туц-муц.

Славко Минић одлази у другу собу. Враћа се отуд са хрпом исписане хартије.

– Ево говора, деда Љубоје. Да га прочитам сад.

– А, не забoga. Желим да то буде изненађење.

Гостопримљиви домаћини остадоше још дуго изненађени.

Заиста, смртни смо људи. И једног невеселог дана, јавише УМРО ЈЕ ДЕДА ЉУБОЈЕ.

Сахрана је била достојанствена. Треба ли да кажем да је печење било кô рајска душа, а деда Љубојева ракија хватала је још на ногама. Тако су Ранковићи на ПРИДИТЕ ПОСЛЕДЊЕМ ЦЕЛОВАНИЈУ прилазили отвореном ковчегу помало несигурним ходом. Све је помало ражалостила деда Љубојева смрт. Био је то мио старац, причалица, који је волео сваки дан на земљи. Могао је још неку годиницу поживети међу њима. Али говор. Камо говор? Где је Славко Црногорац?

Славко Црногорац је у Колашину. Уз добру лозу ђаска са својим земљацима на оном племениташком ровачком говору. Деда Љубоја сахранише у тишини.

Двехиљадите године умро је мој отац Славко Танасијевић. Говор над његовим одром, имајући у виду да су били пријатељи и исписници, одржао је Славко Минић.

Замишљај тај сусрет између Љубоја и мог оца Славка.

– Виде ли ти, нећаче? Превари ме Црногорац. Лепо сам чуо да ни реч о мени није прозборио.

– Немој тако, ујаче – поче отац да правда Славка Минића – био је у Црној Гори. Нико да се сети да јави, да је бар тај говор неком оставио овде.

– А, ја! Исти сте вас двојица. Само сте на ракију мислили. Кад дође ’вамо, нагрдићу га на троја кола.

Речи. Ех речи!

Речи остављају отисак и траг у ваздуху, као и у месу, макар биле и неизговорене.

Или, што би рекао Виљем Блејк: Ниједна реч, ниједан осмех, ниједан уздах, ниједна суза, ништа не може ишчезнути.

ЗЕНДА И БУЦОВ

Михаило Буцов и Зенда Фини беху пријатељи. Сем у љубави према мекој ракији – брљи, у свему су се разликовали. Зенда Фини, као што му и надимак наговештава, беше човек финих манира, за једног алкохоличара врло уредан, избријан, чисто обучен, није псовао, а могао се видети о великим празницима и у цркви. Сем тога, пушио је сарајевску мораву, добру крцу која опија ваздух. Михаило Буцов беше, пак, сушта супротност свом пријатељу. Склон тучама и кавгама, глава му је била пуна ожиљака од батина које је зачудо врло добро подносио, сем тога, волео је и да краде, али ништа крупно, отприлике само оно

што је могао да понесе на својим снажним леђима: јагње, нарамак дрва, или овна од 70 кила. А пушио је некакав црни дуван на лулу. Уместо шибице, користио је кресиво, огњило и труд. Ритуал паљења луле трајао је око пола сата. Најпре би својим кривим кажипрстом пунио лулу, затим би састављао кремен и труд, узимао кресиво и ударао, ударао, ударао тим клинастим огњилом све док нека варница не би захватила труд. Онда је тим парченцетом задимљеног труда махао око себе све док се не би разгорео, стављао га у лулу, повлачио дим, затим га одбијао од себе, тако да је људима са slabим стомаком од мириса тог дувана припадала блага мука. Једном, тако, након дводневне пијанке, седоше два пријатеља на ниску бетонску ограду моста на Гецином потоку. Тих дана падала је киша. И обојица су били искаљани и улопани блатом падајући и дижући се. Чак и чика Фини, који је толико водио рачуна о свом изгледу, беше каљав као назиме. На неравном асфалту стварале су се баре кишнице. Утом је наишао аутобус на линији Степојевац–Обреновац и чика Фини плашећи се да га аутобус не испрска, подиже ноге, леђима крете ка ивици моста, притом повуче и свог пријатеља Буцова. И бућ! Са висине од четири метра стровалише се у Гецин поток који је тих дана протекао.

Деца која су се враћала из школе угледаше два загрљена непомична тела како чине брану преко које прелива вода. Уплашена, брзо отрчаше до чика Баје Свирачевића, чија кућа беше близу.

– Чика Бајо, два човека леже мртва у потоку. Пожурите!

– Па то су Буцов и Зенда. Не бојте се, децо. Хајте ви, децо кућама. Нису мртви. А, и да јесу, ником ништа.

Заиста, на изваљеном трупцу, мокри до коже, седела су два пајтоса. чика Фини разбијене главе и Буцов који је нешто тражио по недрима.

– Буцове, опет си ме увалио у невољу. Ем сам исквасио цигаре, разлупо главу, и што је најгоре, сломила ми се флаша и истекла ракија. Ем сад не знам где се налазим. Да л’ је ово Марица, Гецин поток, или Мали Пештан.

– Хо...хо – смејао се Буцов вадећи пластичну флашу на којој је писало ДЕСТИЛОВАНА ВОДА. – Ја ракију увек држим у овој пластичној флаши и никад је не разбијем. Притом испи добар гутљај, у ствари два, и великодушно понуди свог друга: – На!

– Знаш шта, Буцове – рече Зенда – сви знамо да си Буцов, али понекад умеш да испаднеш и човек. Живели!

МИШОМОР

Милан Арсенијевић Пурцин, звани укратко Пуле, гастарбајтер из Аустрије, зида кућу у алпском стилу у долини Пештана. Лепа је то кућа, као са разгледнице негде из околице Инзбрука, већ првим спратом је високо надвисила кућицу ћерпичару у којој је Милан рођен. Зидарска екипа је домаћа. Жоја Симић, Славко Царин, Чоба Ранковић, Милосав Буцов. Наш човек радећи на „далеком тајанственом западу” брзо усвоји правила земље у којој живи.

А то је пре свега дисциплина, поштовање туђег и сопственог времена. Тако се са радом почиње у 7 часова, доручак је у 10, из печењаре у Степојевцу стиже увек вруће печење, хладног пива има у толиким количинама као да се делић Баварске тог лета преселио у Дражевац. Ручак са паузом је између 16 и 17 часова.

Било је милина радити код Милана Пурцина, сада газда Пулета.

Оног дана кад су спремали дизање прве плоче, Пуле је мало каснио. Већ је прошло и подне. Није их толико морила глад, али ни капи ракије не беше. Или што би се рекло, Нема ракије мишу у око да канеш. Хм. Зашто би неко хватао миша и сипао му ракију у око, остаје нејасно. Негде око два сата, Милосав Буцов претурајући иза неких празних кутија пронађе тањир неког жутог сира, и по киле ракије. На ракију навалише ко жедни. А на сир?

– Нешто ми горчи овај швапски сир, канда је мало и љут, али није лош, ваљда га Шваба тако прави – примети Жоја Симић.

Таман они завршише то бедно мезе, на капију са свеже чукнутим мерцедесом улете газда Пуле. Чим је угледао празан тањир, даде се у вику:

– Да л’ сте ви луди?! ’Ајде, седајте у кола да вас возим у хитну! – глас му је био више уплашен него љут. – Добро, ко је појео сир? Сви су ћутали као бебе кад се укаке. – Ко је појео сир?!

– Јеботе сир. Донећу ти пет кила. А и није ти неки сир, ко да се ужего – не издржа Жоја Симић.

Пуле само прође поред њих и ускоро се врати из друге собе носећи кутију на којој су били нацртани велики црни штакор и мртвачка глава.

– Ово је отров, овим се у Аустрији трују мишеви и пацови. ’Ајте да вас возим у болницу.

– Слушај, Пуле, да идеш ти мало у курац – рече Славко Царин. – Па је л’ ти ми личимо на парцове? Него, донеси ти још једну стојељку пива да подођемо.

– Целу ноћ нисам тренô због вас – жали се Пуле – мислио сам помајкаћете, па да вас носим на души, а нисте стигли ни прву плочу да налијете.

Можда Жоја Симић, мој отац Славко Царин, Милосав Буцов и Чоба Ранковић и нису били најбољи зидари у крају. Али су били последња екипа за коју са сигурношћу могу рећи да нису били људи-мишеви.

СЛОБА ЛОМА

Мој стриц Слоба Лома, или Бата Слоба Лома, беше чудо од физичке снаге, рвачке вештине и људскости. Још као дечак, једва је чекао да се са неким ухвати у коштац и тресне га о земљу. Будући да је био дете палог борца, упутише га у Београд да о државном трошку учи водоинсталатерски занат. Слоба је вредно учио и ишао на праксу код свог мајстор-Рајка. Ах, боље да је то био неки други мајстор. Рајко је волео ракију више од свега и помало је и свог ученика уводио у магични свет алкохола. Једном је стриц Слоба Лома добио задатак да са својим мајстором поправи неку инсталацију негде у Хумској улици. Када је отворио погрешна врата, млади Слоба се нашао пред халуцинантном сликом. Десетак парова рвача на струњачама борило се грчко-римским стилем. Увезбавали су захвате и падове под будним оком тренера. Слоба не издржа, остави своја водоинсталатерска клешта, и онако у радном комбинезону, шчепа једног од рвача и отресе га о под. Направи се гужва. Сакупише се остали рвачи, јер помислише да је реч о обичној тучи, а не о тренингу. На срећу, ту се нашао Стеван Хорват, светски шампион у рвању, највећи југословенски рвач свих времена. У младом ученику школе ученика у привреди (ШУП) препознао је таленат. Примили су га у рвачки клуб „ПАРТИЗАН”, тамо је и добио свој чувени надимак Лома. Лома је ломио своје противнике кô од шале, и то буквално. Неком би поломио ребра, неком руку, неком би ушинуо врат. Брзо је напредовао у кадетској конкуренцији. На несрећу, Слоба Лома је још брже напредовао у пићу и дружењу са чубурским боемским светом. Тренинге је проредио. Однекуд се спријатељио и са песником Слободаном Марковићем, алиас Либером Марконијем. Ту су биле девојке које су се просто лепиле за такве снажне момке. Тренинзи се проредише сасвим. Нису помагали савети великог шампиона Хорвата. Слоба Лома је кренуо животном низбрдицом. Лета 1967. године, изгледало је да се Слоба вратио у свет спорта. Престао је да пије, почео је да тренира. Велики шампион Пишта Хорват спремао се за светско првенство. И изабрао је баш Слобу Лому за свог спаринг партнера. Каква грешка. Шампион је спадао у лаку категорију, а Слоба у полутешку. После једног неуспелог Хорватовог захвата званог дупли нелсон, подигавши се у гард, Слоба Лома је свог идола тако треснуо, не о под струњаче, већ о паркет, тако да се Стеван Хорват

озбиљно повредио. Слоба је било ужасно жао. Миран и весело изван борилишта, на струњачи се претварао у веома опасну претњу. И док се Стеван Хорват опорављао на одељењу физикалне медицине, Слоба Лома је са мојим оцем секао дрва у Предору поред Старе Колубаре.

– И онда га ја, буразеру, шчепам на кваран сељачки начин. Одигнем Хорвата пола метра од земље – ту Слоба подиже тежак грабов трупцац – и онда га бацам тако далеко да је пао на паркет. И Слоба заиста подиже онај грабов трупцац и пребаци га преко главе у Колубару. Пљус!

– И, шта ћемо сад, буразеру? – рече мој отац.

– Ништа – рече Слоба Лома. – Да вадимо Хорвата из воде.

И два поднапита човека закорачише у плитко корито реке.